

Børns rettigheder og vilkår

Information om øvelsen

Indhold

Refleksionsøvelse med casearbejde, der sætter fokus på børns rettigheder og vilkår i Danmark. Eleverne arbejder i grupper med FN's Børnekonvention og forskellige korte fortællinger, der omhandler børn i Danmark. I cases afspejles situationer, som for eleverne er relativt genkendelige, og som problematiserer børns vilkår og giver anledning til diskussioner om, hvorvidt, der er rum for forbedring.

Formål

- At styrke elevernes kendskab til Børnekonventionen og deres evne til at analysere forskellige dilemmaer og udfordringer i en rettighedskontekst
- At eleverne får sat fokus på og diskuteret børns rettigheder og forskellige vilkår i Danmark
- At eleverne får en fornemmelse af, hvornår noget handler om rettigheder, og hvornår det handler om vilkår
- At eleverne får indblik i hvilke beskyttelsesmekanismer og organisationer, der er med til at styrke børns rettigheder i Danmark.

Fag

Dansk: I relation til dansk arbejdes der bl.a. med at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at kunne lede møder og styre diskussioner, samt at lytte aktivt og forholde sig åbent, analytisk og vurderende til andres mundtlige fremstilling.

Samfundsfag: I relation til samfundsfag arbejdes der bl.a. med at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at gøre rede for de rettigheder og pligter, borgeren i Danmark har efter grundloven.

Kristendomskundskab: I relation til kristendomskundskab arbejdes der bl.a. med at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at identificere forskellige menneske- og natursyn og forholde sig til dem på baggrund af normer, etikker og bagvedliggende værdier.

Historie: I relation til historie arbejder eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at sammenligne nutidige levevilkår i Danmark med andre lande og diskutere de historiske årsager til

forskellene, samt kende forskellige demokratiformer og tage stilling til, hvilke rettigheder og pligter de giver den enkelte.

Tidsforbrug

2 lektioner

Materialer

Bilag til elever: Cases om børns rettigheder og vilkår. Udvælg tre cases til hver gruppe og print disse til alle elever i gruppen.

Bilag til lærer: Cases om børns rettigheder og vilkår med opfølgingsnoter

Børnekonventionen - en forkortet udgave af FN's konvention om barnets rettigheder (1989). Print antal svarende til antal elever i klassen

Introduktion

1. Forberedelse

Forberedelse: Eleverne skal arbejde med cases i grupper på 4-5 elever i hver. Blandt de 10 cases udvælges tre til hver gruppe, som du som lærer synes er relevant for dine elever at arbejde med. Disse kopieres svarende til antal elever og uddeles.

2. Introducér øvelsen og FN's Børnekonvention

Indled med at fortælle eleverne at I skal beskæftige jer med FN's Børnekonvention. Spørg eventuelt ind til om de har hørt om FN's Børnekonvention. Uddel Børnekonventionen – en forkortet udgave og tal ud fra teksten. Fortæl dem for eksempel at Børnekonventionen blev vedtaget i 1989 i FN's generalforsamling og at Danmark tilsluttede sig den i 1991. Den kan påberåbes i danske retssale og skal være med til at sikre barnets tarv eller barnets bedste i sager, der vedrører barnet.

3. Eleverne arbejder med cases i grupper

Bed eleverne fordele sig i grupper à 4-5 personer og læse de cases de har fået uddelt. Bed eleverne diskutere hver enkelt case ud fra artiklerne i Børnekonventionen- en forkortet udgave og de spørgsmål, de i elevarket bliver bedt om at forholde sig til.

4. Præsentation for klassen

For hver case vælger gruppen to repræsentanter, der henholdsvis skal læse fortællingen op for klassen, og som skal fremlægge deres konklusioner i klassen. Hvis casen allerede har været læst op af en anden gruppe, kan dette undlades. Gruppemedlemmerne opfordres til at supplere og efter præsentationen åbnes op for spørgsmål og diskussion i plenum.

5. Refleksion og opsamling

Afrund øvelsen ved at opsummere de vigtigste diskussioner og stil derefter spørgsmål som fx:

- Var der konklusioner på nogle af fortællingerne, der overraskede jer?

- Hvor kan man henvende sig, hvis man har problemer som barn eller ung i dagens Danmark?
- Kender I børnetelefonen, børneinfo.dk og det Ombudsmandens Børnekontor?

Vær opmærksom på

For nogle af casene vil FN's Børnekonvention være mere relevant end andre, og der vil være specifikke rettigheder i Børnekonventionen, som skal være med til at beskytte casens hovedperson, og endelig vil der i visse tilfælde være tale om problematikker, som til trods for, at de kan virke uretfærdige, ikke er på kant med Børnekonventionen eller national lovgivning.

Kilde

Forskel på folk (kampagnemateriale fra 2012)

Udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder

Forfattere: Cecilia Decara og Lene Timm. Redaktør: Cecilia Decara

Øvelsen er opdateret i 2019

Bilag til elever Cases om børns rettigheder og vilkår til elever

Oversigt over cases

Case 1: Rasmus og Liva efter forældrenes skilsmisse

Case 2: Connies far er voldelig

Case 3: Mahmoud og hans mor på asylcentret

Case 4: Saras forældre har for travlt

Case 5: Ingen lejrskole til Lapland

Case 6: Abdi blev for fuld

Case 7: Mia tog til demonstration

Case 8: Marlenes far er i fængsel

Case 9: Lærerne forstår ikke Frederik

Case 10: Sprogpolitik i frikvarteret

Case I: Rasmus og Liva efter forældrenes skilsmisse

Efter at Rasmus og Livas mor og far er blevet skilt og er flyttet hver til sit, har forældrene haft svært ved at blive enige om, hvornår børnene (på 14 og 11 år) skal bo og være sammen med den ene eller den anden forælder. Forældrene har siddet og forhandlet hos en advokat, og det er nu endt med, at børnene bor 14 dage hos mor og en uge hos far og så fremdeles. Rasmus og Liva ville ønske, at de også selv havde haft lidt indflydelse på ordningen, men de er ikke blevet spurgt... Skilsmissen var ikke spor rar. Deres far var dybt ulykkelig og frustreret over bruddet. Han synes, at børnenes mor forråbte ham. Liva overhørte et skænderi mellem forældrene, hvor hendes far beskyldte moren for utroskab. Når børnene nu besøger deres far, spørger han dem ofte ud, om moderen har fået en ny kæreste. Hjemmefra har de af deres mor fået udtrykkelig besked på ikke at fortælle om den ny kæreste. Desuden har Rasmus opdaget, at hans mor har læst nogle af de beskeder, han har sendt til faren.

Er der artikler i børnekonventionen, som vil kunne bruges til at hjælpe børnene?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for, at børnene får indflydelse på deres situation, og skal de have det?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre

Case 2: Connies far er voldelig

Connie på 13 år bliver tit slået af sin far derhjemme. Moderen har ofte protesteret, men forgæves. Naboerne har klaget til familien, når faderen råbte højt og uddelte øretæver. I skolen har både kammerater og lærere ikke kunnet undgå at se mærkerne efter faderens tæv. Trods flere henvendelser til kommunen er der intet sket.

Er der artikler i børnekonventionen, som kunne bruges som inspiration til at hjælpe Connie?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for at hjælpe Connie?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 3: Mahmoud og hans mor på asylcentret

Mahmoud på 15 år og hans mor har boet to år i asylcentret "Fuglebo" i Sydsjælland. Moderen er meget bekymret for familiens situation i deres hjemland. Mahmoud er ked af det. Han kunne godt tænke sig at gå i en almindelig skole og få nogle kammerater at snakke med. Men det er svært. Han synes, han er nødt til at blive i nærheden af moderen, der klager over smerter og ligger i sengen det meste af tiden. Desuden skal de snart flyttes til et nyt center – igen...

Er der artikler i Børnekonventionen, som kan hjælpe Mahmoud?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for Mahmouds situation?

...ndre situationen til det bedre?

Case 4: Saras forældre har for travlt

Sara på 14 år dør ofte med hovedpine. Hun har også svært ved at falde i søvn om aftenen. Familien er for et par år siden flyttet til en ret dyr bolig, og begge hendes forældre arbejder meget. Når familien efter lange arbejdsdage mødes om aftenen, er stemningen ofte lidt trykket. Både moren og faren klager over stress og træthed. Sara ville bare ønske, at familien havde mere tid sammen.

Er der rettigheder, som kunne bruges som inspiration til at hjælpe Sara?

Hvem har efter jeres mening ansvaret?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 5: Ingen lejrskole til Lapland

I skolens 9. klasse har de allerede for 1 år siden besluttet, at deres sidste lejrskole sammen skal gå til Lapland. Klassen har - for at tjene penge til turen - sammen arrangeret loppemarkeder og delt aviser ud. Ved kommunens økonomiforhandlinger står det dog klart, at kommunens udgifter til skoler, institutioner og sport er meget større end forventet. Så for, at skatten ikke skal stige, bliver alle tilskud til lejrskoler imidlertid sparet væk. Klasseturen til Lapland må aflyses.

Er der artikler i børnekonventionen som kan bruges i eventuelle forhandlinger medkommunen i forhold til at hjælpe klassen?

Hvem har efter jeres mening ansvaret?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 6: Abdi blev for fuld

Det var en god fest hjemme hos Micha. Bortset fra, at Abdi fik alt for meget at drikke. Han drikker aldrig Sommersby igen! Nogle synes, han skulle til udpumpning, men ambulancefolkene havde sagt, at han bare skulle sove den ud. Han kan dog alligevel ikke lade være med at grine, når han ser billederne fra festen på de sociale medier... Lige indtil billederne af ham selv liggende på toiletgulvet med bukserne nede om knæene og bræk på kinden toner frem. At dømmе efter kommentarerne synes de andre, det er nogle fede billeder af ham.

Er der artikler i børnekonventionen, som kunne bruges som inspiration til at hjælpe Abdi?

Hvem har efter jeres mening ansvaret?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 7: Mia tog til demonstration

I går var Mia på 14 år ude og demonstrere for første gang. Demonstrationen blev ret voldsom og der var unge, der råbte og skreg. Før Mia vidste af det, var der en betjent, der havde bundet hendes hænder sammen på ryggen og sat hende ned i en række med andre unge. Mia var rasende, det eneste hun og hendes venner havde gjort, var at være med i et optog for en ordentlig klimapolitik. Det var først efter halvanden time på asfalten i kulde og regn, at Mia og de andre demonstranter blev løsladt. Politiet sagde, at det var for at forhindre hærværk og vold i forbindelse med demonstrationen, at de var blevet bagbundet og sat i rækker. Mia er i tvivl om, hun vil demonstrere igen, hvis det samme kan ske en anden gang.

Er der artikler i børnekonventionen, som kunne bruges som inspiration til at hjælpe Mia?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for situationen?

Hvem eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 8: Marlenes far er i fængsel

Marlene på 11 år kan tydeligt huske, dengang en masse politibetjente pludselig stormede ind i familiens lejlighed. Hendes far kom i fængsel og skulle være der i to år. Først efter tre måneder fik Marlene lov til at besøge sin far. Marlene glædede sig, men hun var også nervøs. Besøgsrummet var "grimt og klamt", og besøget var overvåget af en politibetjent. Da hun skulle hjem, græd hun. Det var så uhyggeligt at køre fra fængslet og vide, at hendes far var derinde. Hun bliver altid ked af det, efter hun har besøgt sin far. Men det er jo værre ikke at se ham, synes hun. Nu har hendes mor fortalt, at hun ikke kan komme på besøg i de næste 3 måneder, fordi faren har fået en ekstra straf for et eller andet, vist nok fordi han var kommet op at slås. "Han kunne lige så godt være død så...", tænker Marlene.

Er der artikler i børnekonventionen som kan hjælpe Marlene?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for at hjælpe hende?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 9: Lærerne forstår ikke Frederik

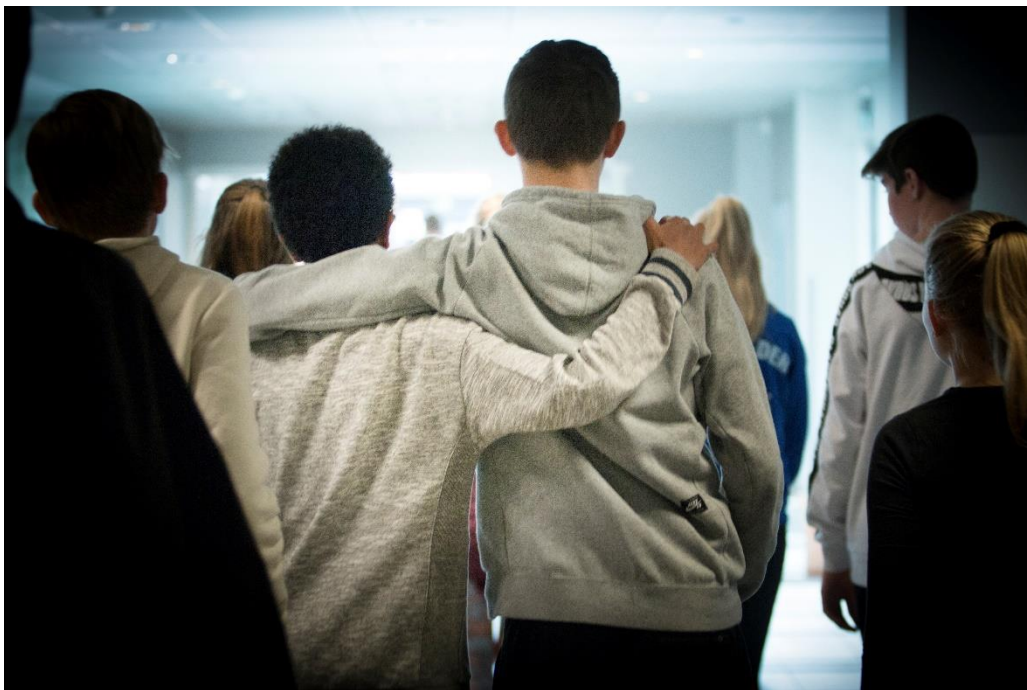
Frederik er uvenner med sin klasselærer, som har svært ved at tackle drengens voldsomme raserianfald. Det er heller ikke for godt med de fleste andre lærere. Han er også blevet taget i at drikke vodka og breezers på skolen, faktisk flere gange. Skolen har indført en ny 'nul-tolerance-politik', så Frederik er blevet truet med at blive smidt ud, hvis der er problemer med ham én gang til. Han kunne godt tænke sig at slippe for skolen, selvom han faktisk meget godt kan lide klassen. Men han går jo kun i 7.klasse. Desuden er han allerede blevet smidt ud af to skoler før.

Er der artikler i børnekonventionen som kan hjælpe Frederik?

Hvem har efter jeres mening ansvaret for den situation Frederik står i mht. sin skole?

Hvem eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Case 10: Sprogpolitik i frikvarteret

Sønderbro Skole har forbudt eleverne at bruge andre sprog end dansk i frikvartererne, efter at nogle to-sprogede drenge havde drillet gårdvagten ved at gå rundt om ham og tale deres modersmål, mens de grinede og pegede fingre. De er mange elever, der er utilfredse med forbuddet, og de elever der taler flere sprog kan godt lide at snakke sammen med andre elever på deres 'hjemme-sprog', og nu må de ikke det mere.

Er der artikler i børnekonventionen som er relevante i forhold til det forbud eleverne står overfor?

Hvem har efter jeres mening ansvaret?

Hvem – eller hvad kunne ændre situationen til det bedre?

Bilag til lærer: Cases om børns rettigheder og vilkår med opfølgingsnoter

Oversigt over cases

Case 1: Rasmus og Liva efter forældrenes skilsmisse

Case 2: Connies far er voldelig

Case 3: Mahmoud og hans mor på asylcentret

Case 4: Saras forældre har for travlt

Case 5: Ingen lejrskole til Lapland

Case 6: Abdi blev for fuld

Case 7: Mia tog til demonstration

Case 8: Marlenes far er i fængsel

Case 9: Lærerne forstår ikke Frederik

Case 10: Sprogpolitik i frikvarteret

Bilag til lærer:

Case 1: Rasmus og Liva efter forældrenes skilsmisse

Opfølgning på casen

Artikel 12 angående barnets ret til at blive hørt samt artikel 16 om barnets ret til privatliv vil være relevante her. Disse kan danne basis for en diskussion om, der er rettigheder, som ikke opfyldes i forhandlingerne. Der er ikke en ret, der sikrer børn mod, at deres forældre læser deres beskeder eller dagbøger.

I visse tilfælde kan forældre dog føle sig nødsaget til at undersøge noget nærmere - eksempelvis ved mistanke om, at barnet er i fare. I disse tilfælde vil det være i overensstemmelse med artikel 16 at gribe ind og læse for eksempel beskeder eller at åbne og læse barnets post.

Bilag til lærer:

Case 2: Connies far er voldelig

Opfølgning på casen

I denne case er det først og fremmest dansk lovgivning, som skal sikre, at Connie bliver hjulpet.

Børnekonventionens artikel 19 angående barnets ret til beskyttelse mod mishandling bør desuden inddrages.

Det kan være interessant at spørge, hvorfor der ikke er sket noget efter henvendelserne til kommunen? Hvor vil man kunne henvende sig, hvis kommunen ikke yder den nødvendige støtte? Ex: Ombudsmandens Børnekontor samt Børnerådets side børneinfo.dk og Børnetelefonen (tlf.nr. 116 111) hos Børns Vilkår.

Bilag til lærer: Case 3: Mahmoud og hans mor på asylcentret

Opfølgning på casen

Børnekonventionens artikel 2 - lige rettigheder for alle, artikel 3 - beskyttelse af barnets interesser samt artikel 22 om beskyttelse af flygtningebørn kan bruges i forhold til, at den danske stat i endnu højere grad skal bestræbe sig på at sikre asylbørns optimale vilkår.

I opfølgningen bør lægges vægt på, at den danske stat har det overordnede ansvar for, at disse børns trivsel sikres bedst muligt.

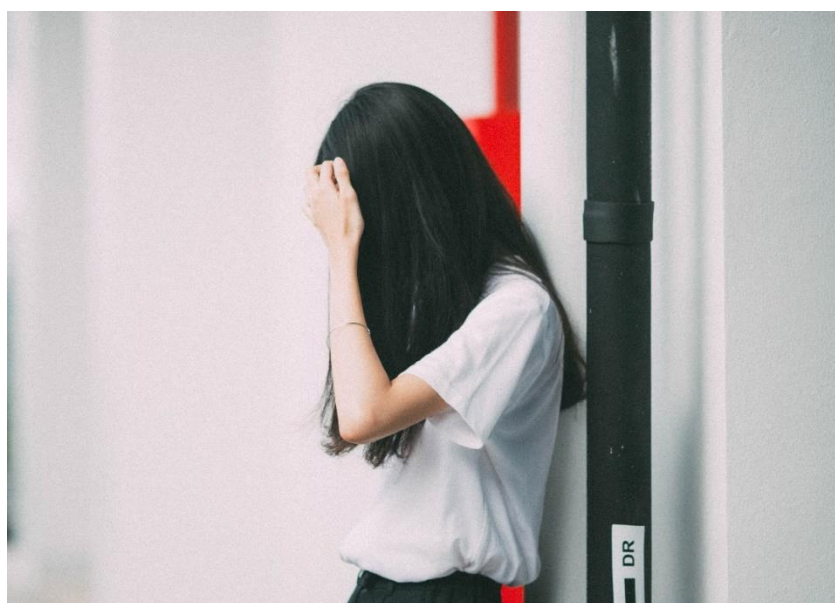
Casen handler om en ulykkelig dreng, og diskussionen af den bør fokusere på hvad og hvem, der konkret vil kunne hjælpe ham.

Ifølge Børnerådet oplever 11 pct. af de børn, der er flygtet eller familiesammenførte, sjældent eller aldrig "at kunne klare dét, de sætter sig for". Tallet for danskfødte børn er 3 pct. (Børneindblik fra Børnerådet, 2017).

En rapport om børns forhold på Udrejsecenter Sjælsmark viser at 61% af børnene sandsynligvis opfylder kriterierne for en psykiatrisk diagnose (Røde Kors, 2019).

Man kan i den sammenhæng diskutere, om det ville være mere hensigtsmæssigt at sørge for at give Mahmoud mulighed for at komme i en skole udenfor og uafhængigt af flygtningecentret, så han kunne få nogle nye påvirkninger og kontakter og ikke være hjemme hos moren helt så meget.

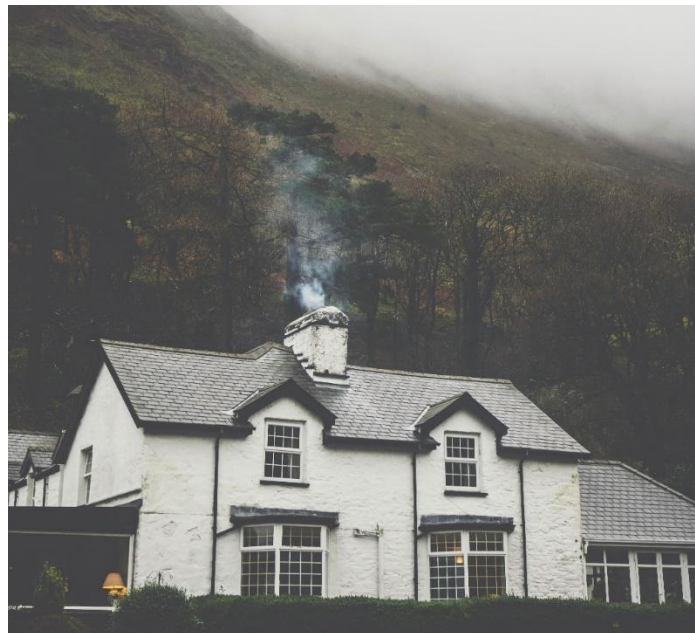
Bilag til lærer: Case 4: Saras forældre har for travlt

Opfølgning på casen

I Saras tilfælde er der ikke tale om specifikke brud på rettigheder. I stedet bør det formidles, at forældrenes travlhed går ud over deres pligt til at sørge for deres børns trivsel og i høj grad dette begrænser familiens samvær.

Bilag til lærer: Case 5: Ingen lejrskole til Lapland

Opfølgning på casen

I denne case er der ikke tale om brud på specifikke børnerettigheder.

Aflysningen af turen er uheldig, fordi den blandt andet betød et brud på et løfte, børnene havde fået om en tur, de havde glædet sig til.

Casen er samtidig et eksempel på, at aflyste lejrture i et bredt perspektiv kan fremstå som 'luksusproblemer', som til trods for, at de kan virke uretfærdige, ikke kan anses for at gå ud over børns trivsel og vilkår. Det er – desværre – ikke en menneskeret at komme på lejrskole.

Bilag til lærer: Case 6: Abdi blev for fuld

Opfølgning på casen

I diskussionen af denne case, bør man fokusere på børnekonventionens artikel 16 - Ret til privatliv. I dansk lov er dine personlige oplysninger beskyttet gennem databeskyttelseslovgivningen, herunder Persondataforordningen (GDPR).

Alle børn og unge har ret til privatliv og beskyttelse af deres personlige oplysninger, herunder billeder. Billeder af dig må som udgangspunkt ikke deles uden dit samtykke, uanset om de er krænkende eller ej. Ved

brug af sociale medier kan man komme til at bryde loven, hvis man deler billeder af andre uden at have fået lov af den/de på billedet. Ifølge Persondataforordningens (GDPR) artikel 17 har du ret til sletning, hvilket betyder at du, med visse undtagelser, har ret til at få slettet oplysninger om dig selv.

Hvis det i Abdis tilfælde er én han kender, der har lagt billederne op af ham, kan han bede personen slette dem, mens han ser på - så han er helt sikker på, at de er slettede. Hvis han ikke kender personen, kan han skrive til vedkommende, fortælle personen, at det hun/han gør er ulovligt og bede personen slette dem.

Hvis ikke personen, der har lagt billederne op tager dem ned, kan man henvende sig til Facebook og bede om at få billederne fjernet. Hvis Facebook ikke vil gøre dette, kan man klage til Datatilsynet. Link: <https://www.datatilsynet.dk/generelt-om-databeskyttelse/klage-til-datatilsynet/>

Bilag til lærer: Case 7: Mia tog til demonstration

Opfølgning på casen

I denne case er artikel 15 – Ret til foreningsfrihed og forsamlingsfrihed, artikel 37 – Beskyttelse mod tortur eller anden umenneskelig behandling samt artikel 13 om Ytringsfrihed - relevante at diskutere med eleverne.

Man har ret til frit at udtrykke og demonstrere sin mening uden at blive straffet for det. Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Det kan også være relevant at diskutere skånsomhedsprincippet – det vil sige, at der skal være proportionalitet mellem formålet med en magtanvendelse, og det middel der anvendes. Er det for eksempel en passende anvendelse af magt at bagbinde unge klimademonstranter for at undgå hærværk?

Som en del af opfølgningen kan I med fordel se filmen "Ytringsfrihed- Hvad må man?" som giver en introduktion til ytringsfrihed og grænserne for den. Link: <https://www.youtube.com/watch?v=O9n168oL7-I>

Bilag til lærer:

Case 8: Marlenes far er i fængsel

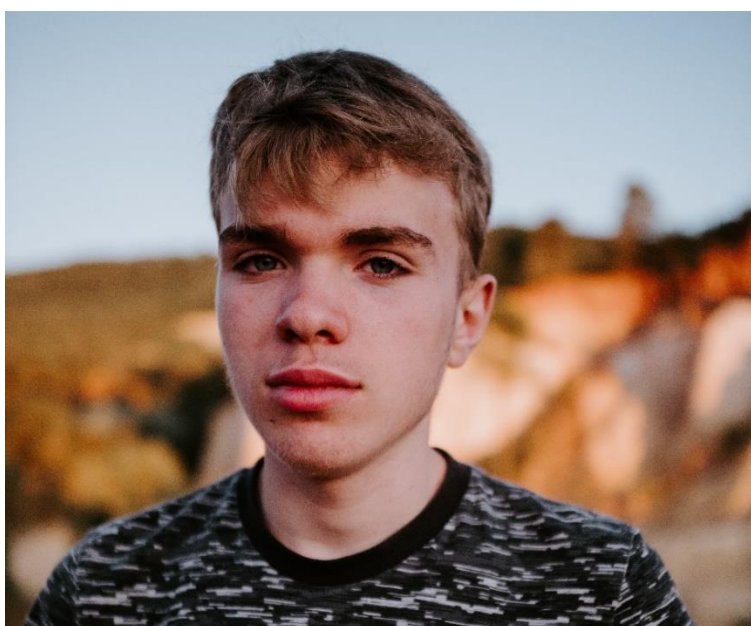

Opfølgning på casen

I denne case er de relevante artikler i Børnekonventionens artikel 3 – Beskyttelse af barnets interesser og artikel 9 – Barnets rettigheder ved adskillelse fra forældre.

Spørg eventuelt eleverne, om det at se sin far er det bedste for Marlene, når forholdene er, som de er? Hvad mener eleverne, der kan gøres, for at oplevelsen i fængslet bliver mere rar for Marlene?

Bilag til lærer: Case 9: Lærerne forstår ikke Frederik

Opfølgning på casen

I diskussionen af denne case kan man inddrage børnekonventionens artikel 3 – Beskyttelse af barnets interesser og artikel 12 – Ret til at blive hørt samt artikel 28- Ret til undervisning.

Det kan tyde på, at Frederik ikke føler sig forstået af de voksne i skolen. Hans forældres fravær i casen tyder også på, at de ikke evner at sikre hans trivsel hjemme, og at de muligvis ikke drager tilstrækkelig omsorg for, om han trives. Det kan fremhæves, at lærerne bør tage en samtale med forældrene og forsøge at hjælpe Frederik.

Bilag til lærer: Case 10: Sprogpolitik i frikvarteret

Opfølgning på casen

I denne case er artikel 30 – Beskyttelse af minoriteter relevant. Ifølge denne skal minoritetsbørn have mulighed for at tale deres eget sprog og udøve deres egen kultur.

Skolen må derfor finde en anden måde at håndtere problematikken: F.eks. få de drenge, der drillede gårdvagten, i tale om, at det ikke er okay at drille uanset, hvilket sprog det foregår på.